

CD-575 STEREO

digital

'FINLANDIA'

A FESTIVAL OF FINNISH MUSIC

DONG-SUK KANG, VIOLIN
LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA
OSMO VÄNSKÄ, CONDUCTOR
A BIS original dynamics recording

SIBELIUS, Johan (Jean) Julius Christian (1865-1957)

- [1] **Finlandia, Op.26** (*Breitkopf*) 8'26
Andante sostenuto — Allegro moderato — Allegro

RAUTAVAARA, Einojuhani (b.1928)

- Cantus arcticus, Op.61** (*Fazer*) 17'08
(Concerto for Birds and Orchestra)

- [2] The Bog 6'34
[3] Melancholy 3'59
[4] Swans migrating 6'22

RAITIO, Väinö (1891-1945)

- [5] **Joutsenet (The Swans)** (*Suomen Säveltaiteilijain Liitto*) 7'43
Andante tranquillo

ENGLUND, Einar (b.1916)

- * **Valkoinen peura (The White Reindeer), Suite** (*M/s*) 13'30

- [6] Alkusoitto (Prelude). *Allegro moderato* 1'36
[7] Tunturi (The Fell). *Adagio* 4'13
[8] Poroajot (The Reindeer Race). *Allegro molto* 1'24
[9] Surumarssi (Funeral March). *Grave* 3'13
[10] Finaali (Finale). *Allegro giocoso* 2'45

SIBELIUS, Johan (Jean) Julius Christian (1865-1957)

*** Suite for Violin and String Orchestra** (*M/s*) **6'52**

[11] I. Country-scenery, Op.117 No.1. *Allegretto* 1'59

[12] II. Evening in spring, Op.117 No.2. *Andantino* 2'51

[13] III. In the summer, Op.117 No.3. *Vivace* 1'50

Dong-Suk Kang, violin

KROHN, Felix (1896-1963), arr. **FUNTEK, Leo** (1885-1965)

[14] *** Odisque.** *Lento rubato ma non troppo* (*M/s*) **6'01**

(Ilkka Pälli, cello)

KLAMI, Uuno (1900-1961)

[15] *** Pyöräilijä (The Cyclist), Rondo for Orchestra** (*Fazer*) **6'43**

Grave — Allegro molto vivace

arr. **KAJANUS, Robert** (1856-1933)

[16] **** Porilaisten marssi (March of the People of Pori)** **2'42**

Presidential March (*M/s*)

PACIUS, Fredrik (1809-1891),
arr. **KAJANUS, Robert** (1856-1933)

17 **** Maamme (Our Country).** (M/s)

Finnish National Anthem

2'14

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA

(Lahden kaupunginorkesteri) Leader: **Sakari Tepponen**

OSMO VÄNSKÄ, conductor *Sinfonia Lahti*

** World Première Recording; ** World Première Recording of this arrangement*

INSTRUMENTARIUM (Dong-Suk Kang): Violin: Guidantus, 1819. Bow: James Tubbs

Recording data: 1992-04-06/11 at the Ristinkirkko (Church of the Cross), Lahti, Finland

Recording engineer: Robert von Bahr

4 x Neumann U89 microphones; mixer by Didrik De Geer, Stockholm 1990;

Fostex D-20 digital audio tape recorder; (Rautavaara) Genelec S-30 loudspeaker

Producer: Robert von Bahr

Project supervisor: Tero-Pekka Henell

Digital editing: Siegbert Ernst

Cover text: Tero-Pekka Henell

English translation: Kyllikki & Andrew Barnett

Photographs: F. Widler/Finnish Tourist Board (cover); Seppo Sirkka (Osmo Vänskä)

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd.

Colour origination: Studio 90 Ltd., Leeds, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40

info@bis.se www.bis.se

© & © 1992, BIS Records AB

Musical life in Finland has travelled for a whole century along the path marked out by Jean Sibelius. The great composer's first major orchestral work *Kullervo* was first performed in 1892, and with it Finland entered the history of music.

Musical life in the city of Lahti has already centred around 'Sibelius Street' — Sibeliuskatu — for almost four decades. The Lahti Concert Hall, the bold creation of the internationally renowned Finnish architects Heikki and Kaija Siren, was built on the corner of Hevosmiehenkatu ('Horseman Street') and Tapionkatu ('Tapio Street'; Tapio is god of the forest in Finnish mythology) in 1954. The municipal authorities did not think it suitable for the Concert Hall to be approached along just any street, however, and they renamed the streets, granting the Concert Hall, the Lahti Symphony Orchestra and the Conservatory an address to be proud of: Sibeliuskatu 8 ('8, Sibelius Street'), Lahti, Finland.

With the present CD, the Lahti Symphony Orchestra wishes to celebrate 75 years of Finnish independence and simultaneously to honour its most remarkable musical creator, the great composer Jean Sibelius. His life's work has lit the way for Finnish music throughout the world and has encouraged younger composers, whose compositions from the decades of Finnish independence are presented on this disc alongside the music of Sibelius.

The orchestra would also like to thank the City of Lahti for valiant support which has enabled the orchestra to develop into an internationally renowned ensemble. Without the Concert Hall the Lahti Symphony Orchestra would not exist in its present form, and we should like to dedicate this performance of Felix Krohn's *Odalisque* to the composer and to the people who built the Concert Hall; their forethought has played an important part in the rise of Lahti into one of Finland's and Scandinavia's most outstanding musical centres.

Johan Julius Christian (Jean) Sibelius (1865-1957) arrived in Helsinki from the small town of Hämeenlinna in 1885. He commenced law studies at Helsinki University and also registered at the Music Institute, where he continued the studies of violin and piano playing and of musical theory which he had begun in Hämeenlinna. By a quirk of history, the capital had only prepared itself to receive the future great man a couple of years earlier: in 1882 Martin Wegelius had

founded a conservatoire, the Helsinki Music Institute (nowadays the Sibelius Academy) and the conductor Robert Kajanus had established the symphony orchestra under the auspices of the Helsinki Orchestral Society (from 1895 called the Philharmonic Society Orchestra, nowadays the Helsinki Philharmonic Orchestra). A year later, in 1883, Pekka Juhani (P.J.) Hannikainen established the first Finnish-language choir, the male-voice Helsinki University Chorus (Ylioppilaskunnan Laulajat, or YL). All three of these institutions were soon to play a significant rôle in the composer's life. It was scarcely five decades ago that Helsinki University had appointed as its professor of music the 26-year-old German musician Fredrik Pacius, whose life work was the organization of musical life in the capital city of Finland, a country which since 1809 had been an autonomous Grand Duchy responsible to the Tsar of Russia.

With *Kullervo* (BIS-CD-313) for soloists, chorus and orchestra Jean Sibelius 'entered the service of the Finnish cause', as his father-in-law General Alexander Järnefelt said, and Sibelius's *Song of the Athenians* (1899; BIS-CD-314) became a Finnish freedom song. It was ***Finlandia***, however, which became emblematic of everything Finnish and, before long, a symbol of a free Finland.

In early 1899 the Russian Tsar Nicholas II published the 'February Manifesto', reducing the degree of Finnish self-government, with the aim of its rapid cessation. Half a million Finns signed a letter of protest, which the Tsar did not deign to accept. Within a year more than twenty newspapers were banned. In November the 'Press Pension Celebrations' were arranged, with the thinly veiled intention of demonstrating support for free speech and a free press. At an evening gala held at Helsinki's Swedish Theatre the main event was a series of tableaux based on the history of the Finnish people. Sibelius wrote the music for the performance. The set of tableaux was received with ardent enthusiasm, and amidst the general clamour the music was scarcely noticed.

At the Paris World Exhibition in 1900 Finland was represented by a large contingent of artists, led by the Philharmonic Society Orchestra under the direction of Robert Kajanus and by Jean Sibelius. Several months before their departure for France an anonymous admirer, 'Mr. X', had insisted that Sibelius should write an

overture for the orchestra, to be played at its first Paris concert and to be called *Finlandia*. For this purpose Sibelius reworked the sixth movement from the set of historical tableaux, which was christened *Finlandia* — even though, from fear of the Russians, it was deemed necessary to perform it under the title *La Patrie*. ‘Mr. X’ proved to be the mysterious Baron Axel Carpelan, who was to become the close friend and champion of the composer.

Sibelius himself did not attach undue importance to *Finlandia*, because in his opinion its success harmed his reputation as a symphonist. Nothing, however, was able to prevent its rapid spread all over the world, as a symbol for the Finnish cause and, soon afterwards, of the independent Republic of Finland. The piece has been the subject of hundreds of arrangements (above all in the United States), and it is unquestionably among the best-known of all classical works of music. Especially during the difficult war years (1939-40 and 1941-44) *Finlandia*, which was constantly being played on Finnish radio, helped the entire nation in its struggle, and it has retained a place in the heart of every Finn. *Finlandia* is heard as an orchestral work or in the choral version of its hymn section (to words by V.A. Koskenniemi) at all major festive occasions, and by tradition it is also the concluding work in the Lahti Symphony Orchestra’s annual concert celebrating Finland’s Independence Day on 6th December.

The work *Cantus arcticus*, a ‘concerto for birds and orchestra’ by the Professor of Composition at the Sibelius Academy, characterful symphonist, opera composer and mystic **Einojuhani Rautavaara** (b.1928) is a classic of modern Finnish music. It was written for the academic festivities in 1972 at Oulu University (the most northerly university in Finland), and it is dedicated to Finland’s then president, Urho Kekkonen. Ever since Sibelius, composers have produced an abundance of pieces, mainly cantatas, for university occasions, but Rautavaara wanted to break with the academic traditions by means of this piece. He himself set off with a tape recorder to roam around the marshlands of the north, and it was from the birds of the Arctic that he selected the soloists for his concerto. With the orchestra he depicted the wavering twilight atmosphere of the north — barren, touching, on the boundary between the real and the imaginary — in which the song of the birds

amid the forest murmurs forms a mysterious counterpoint, between familiar cranes and swans and other unidentifiable sounds, which the orchestral brass once again imitate with their own crane-like cries. Rautavaara wrote in the performance notes at the beginning of the work: 'Think of autumn and of Tchaikovsky'.

For this recording the composer's revised tape recording has been used.

In 1916 Robert Kajanus conducted the first concert of music by **Väinö Raitio** (1891-1945), a student in his mid-twenties at the Helsinki Music Institute (Sibelius Academy), and the great success of the event promised a great future. Studies in Moscow and Berlin added an international colour to the Finnish tone of his music, and the tone poem *Joutsenet* ('The Swans'), the first performance of which Kajanus conducted in 1921, came as the herald of a daring new style. The work's motto is a sensitive poem by Otto Manninen, which Raitio sets in brilliant colours.

Väinö Raitio served as a teacher at the Viipuri Music College from 1926 until 1932, after which he returned to Helsinki to work as a freelance composer. His symphonic poems came to assume a central rôle in his output, and in his later years he wrote several operas.

Ui merta ne unten,
päin utuista rantaa.
Niit' aallot ne kantaa
kuin kuultoa luntien.

Pois, pois yli aavain
on polttava kaipuu.
Mut vain se, ken vaipuu,
se sävelet saa vain.

Mi helinä ikään
yl' ulapan hiipi?
Vain uupunut siipi,
vain mennyt ei mikään.

Swimming over the sea of dreams
Towards a misty beach.
Carried by waves
Like the glimmer of snow.

Away, away across the high seas
Is burning longing.
But only the one that sinks therein,
Only this one receives its melodies.

What, like a tinkle,
Sneaked over the open sea?
Only an exhausted wing,
Only nothing went.

In 1952 the film *The White Reindeer* (directed by Erik Blomberg) was premièred, and its exotic tale of the wilds of Finnish Lapland were a great success. In Finland the film became a classic, and it was awarded three international prizes — in Cannes, Karlovy Vary and Hollywood. The touching story was supported by unusually effective music by **Einar Englund** (b.1916), which won a 'Jussi-patsas' (Finnish film award) for the best music alongside two other similar awards which the film collected. By that time Englund had established his position as a pianist and also as a symphonist, and his new area of activity came as a surprise to many. On this recording we hear the suite prepared by the composer from the film score.

The White Reindeer is a tale of Lapland's old legends and uncharitable natural environment. It tells of a young Lapp girl who with the help of sorcery changes into a white reindeer in the moonlight. The girl's magic powers flourish contrary to her wishes until she starts to use her magic powers willingly to destructive effect. She lives a double existence in the darkness and the light, in magic and in conventionality, as a sorceress and as a wife. The girl is only freed from her curse by death, when the white reindeer is shot.

At the end of the 1920s **Jean Sibelius** was struggling with the composition of his eighth symphony. While doing so, in 1929, he wrote the *Five Esquisses* for piano, Op.114 (BIS-CD-278), the *Four Pieces* for violin and piano; Op.115 and the *Three Pieces* for violin and piano, Op.116. It is highly probable that the little *Suite for Violin and String Orchestra*, Op.117, was written in the same year. We do not know why it was composed, but it may be that the great composer wished at times to escape from the symphony and place the little melodies which were spinning in his mind into a musical context. Piano accompaniment as in Opp.115 and 116 was however no longer sufficient for the violin part here; the mood of the music demanded a string orchestra. The three-movement suite, without a title either overall or for the individual movements, was given to a copyist.

At the beginning of the first movement in the clean copy the composer struck out the copyist's 'Jean Sibelius, Op.117' and in its place added his signature and 'Op.117 No.1' (sic!) in ink. Above the second and third movements he added his signature in ink and 'Op.117 No.2' and 'Op.117 No.3' in pencil. Might he

therefore have contemplated the performance of the separate movements individually? In the copyist's score wrote faintly in pencil the title of the piece — at first 'Suite for violin solo with accomp. of String orchestra', then he erased it and altered it, with the same pencil, to 'Suite / Violin solo with accomp. of String orchestra'. Still with this pencil he wrote the following as movement titles: 'I / Country-scenery', 'II / Evening in spring' (first he wrote 'Serenade', but this was erased), 'III / In the summer'. To judge from the handwriting these titles come from the early 1930s. It is peculiar that Sibelius wrote the names in English, which was not his strongest language. He seems however to have named the movements without help from anybody else, because he does not follow the established custom of writing the words in the titles with upper-case initial letters and there are uncertainties in the formation of compound words. One might wonder whether the circumstances of an intended performance lay behind his choice of language.

A more likely reason for his use of English may be that (according to preserved drafts of letters) he offered Opp.114-117 for sale to the publisher Carl Fischer in spring 1929. Fischer politely declined, after which Sibelius wrote in Swedish on the original manuscript in thick pencil 'Skizz. Omarbetas!' (Sketch. To be reworked!). In the clean copy he wrote heavily in pencil, clearly in haste, the Swedish words 'Får ej publiceras' (Not for publication). The handwriting here seems like that of an older man, as is the case also with some scarcely legible alterations in the clean copy. Did Sibelius return to the piece in his old age? At any rate, Sibelius researchers have described the *Suite* as a 'sketch', clearly on the basis of the comment in the original manuscript. Nevertheless the copyist's score, which was located in the 1980s, is complete, and the work is eminently performable.

The fact that Sibelius evidently made corrections to the work long after its composition indicates that he must have had a clear intention of making it fully ready — might he have been toying with some idea of finishing it as a four-movement work, 'The Seasons'? (The second movement is a spring serenade, the third a summer image; if the first were to represent winter, only autumn would remain.) But why did the composer not allow its performance? Was the attractive salon style of the *Suite* too far removed from the world of the *Seventh Symphony* (BIS-

CD-311), *The Tempest* (BIS-CD-448) and *Tapiola* (BIS-CD-312)? Did he find it unsuitable as his 'last opus' or did he not wish to release it as his last orchestral work to a world which was awaiting a great eighth symphony?

The mysterious 'silence of Järvenpää' began in 1931. The score of the *Suite* did not disappear heavenwards in the smoke from the chimneys of the composer's villa, Ainola, in the 'great bonfire' of the 1940s (the fate which many assume to have befallen the eighth symphony). In the same way the manuscript score of the original version of the *Violin Concerto* (BIS-CD-500) also survived.

The *Suite*, Op.117, is an attractively pastoral work, the style of which is more reminiscent of the somewhat earlier *Humoresques* (BIS-CD-472) than of the other compositions from 1929. Sibelius himself never heard the piece performed. Its world première was given, with the kind permission of the Sibelius family, by the Lahti Symphony Orchestra at a concert celebrating the 125th anniversary of the composer's birth on 8th December 1990. The soloist on that occasion was John Storgårds and the conductor was Osmo Vänskä. This première recording was also made with the assent of the Sibelius family, for which the orchestra would like to express its most sincere thanks.

The name of **Felix Krohn** (1896-1963) is an essential part of the history of the Lahti Symphony Orchestra, the Conservatory and of the Concert Hall. He received his composition diploma at the Helsinki Music Institute (Sibelius Academy) in 1919, continued his studies in Berlin and then moved to Finland's second city Viipuri (now in Russia) to teach at the music college there. After periods working as a diplomat and as the manager of a restaurant he returned to the music college as its principal, and he was involved with the running of the college even after that institution moved during the war from the surrendered city of Viipuri to Lahti. He was principal of the Lahti music college (Conservatory) until 1963 and he conducted the Lahti Symphony Orchestra throughout the 1940s. The Lahti Concert Hall, completed in 1954, was the completion of his life's work, because the address '8, Sibelius Street' came to house both the Lahti music college (Conservatory) and the Lahti Symphony Orchestra.

Felix Krohn's oeuvre of several hundred works favours chamber, vocal and choral music. He wrote the piece *Odalisque* for piano in 1924; the orchestral arrangement was made by the Finnish conductor Leo Funtek, who is best known for his impressive arrangement of Mussorgsky's *Pictures at an Exhibition* (BIS-CD-325). *Odalisque* is the name of a Turkish harem dancer who performs before the sultan. The motions are at first peaceful; gradually the rhythms become more and more excited until *Odalisque* quietly spins behind a silk curtain and the audience remains transfixed.

One could imagine the splendid orchestral rondo *Pyöräilijä* (The Cyclist) by **Uuno Klami** (1900-1961) on this record to be a symbol of Lahti's — and indeed of all Finland's — ardent enthusiasm for motion and sport. This lesser-known work by a masterly orchestral composer was a prizewinner in the composition contest arranged by the Finnish sports organization 'Suurkisat' (National Youth Games) in 1946 and it was performed (for instance) at the Helsinki Olympic Games in 1952. The music is highly characteristic of Klami; the sullen, taciturn composer's vigorous and attractive musical gaiety, distinguished by a genuine Finnish character flavoured with Parisian pepper — in spite of living in relative isolation by the sea, Klami was one of Finland's most cosmopolitan composers, and after his studies at the Sibelius Academy he was a pupil of Schmitt in the Paris of the 1920s, and also for a brief period of Ravel. Klami sent in this piece to the Suurkisat competition with the title 'Pedaali' (The Pedal), which of course could be recognized by pianists as well as cyclists.

At the mere mention of the name of the *Porilaisten marssi* (March of the People of Pori) a Finn will have a feeling that he knows it — just like *Finlandia*. This march is played (or sung) at moments of victory, and even though its words, by the Finnish national poet Johan Ludvig Runeberg (1804-1877), have the flavour of battles from the past, the piece is now played as a mark of triumph in times of peace. The *Porilaisten marssi* is the honour and display march of the Finnish defence forces and also the festive march of the chief of defence forces, in other words the President of the Republic, and it is always played upon his arrival at official functions; the

audience stands, and the music ends when the President has taken his seat. The Finns most like to hear the piece, however, after an Olympic victory; when Finland wins an Olympic medal, the *Porilaisten marssi* is heard immediately on both radio and television to accompany the tears of joy shed by the listeners and viewers at home.

The origins of the *Porilaisten marssi*, however, are not Finnish. Its original roots are probably in an old French quadrille or in an English march. The most frequently played march in the Nordic countries was at the end of the eighteenth century a festive march used by the Swedish army in its then current form, and that country's famous composer Carl Mikael Bellman picked it as the fifty-first item in his collection of pieces. From Sweden the march also travelled to the empire's eastern edge, to Finland, at which point Christian Fredrik Kress, conductor of the bodyguards' regiment of the Widow Queen at the castle of Viapori, arranged it into its current, third form. The march soon became increasingly used for military purposes and in 1860 Runeberg wrote a text for it, also for its male choir arrangement by Fredrik Pacius. It remains unclear why the march was named after the city of Pori. Here the *Porilaisten marssi* is performed in an orchestral arrangement by Robert Kajanus (1856-1933), a major cultivator of Finnish orchestral life, a friend of Sibelius and 'court conductor'. In Lahti it has become a tradition to perform the march at a *matinée* on Finnish Labour Day, 1st May.

The Lahti Symphony Orchestra would like to dedicate this performance to all the Olympic medal winners from Lahti, whose achievements are supporting the city in its attempt to stage the Winter Olympics in 2006.

Friedrich (Fredrik) Pacius (1809-1891) composed a setting of J.L. Runeberg's Swedish-language poem *Vårt land* (*Maamme*, Our Country, translated into Finnish by Paavo Cajander) in 1848, and the song immediately attained great favour because of a student performance on 13th May, first unofficially on the Pitkäsilta (Long Bridge) in Helsinki and subsequently, officially, at the Flora Day celebrations at the Toukola grounds on the outskirts of the city. Even at that time *Maamme* occupied an important position, and with the advent of Finnish

independence on 6th December 1917 it became the national anthem, although it has never officially been assigned this status. Numerous arrangements have been made of the song, and the best-known orchestral version performed here was prepared by Robert Kajanus. We know of at least twenty different musical settings of Runeberg's poem, and the first of these was made by the poet himself.

The violinist, composer and conductor Fredrik Pacius was born in Hamburg. At the age of nineteen he was engaged as a violinist in the Royal Court Orchestra in Stockholm, after which he joined Helsinki University in 1835 as a professor of music. An energetic musician, he organized musical life in Helsinki with a fresh confidence; he conducted orchestras and established choirs. He composed the first Finnish opera, *Kung Karls Jakt* (King Charles's Hunt, 1852, to a Swedish-language text by the Finnish romantic poet Zachris Topelius) and wrote several of Finland's most treasured songs: *Suomen Laulu* (Song of Finland), *Sotilaspoika* (The Soldier Boy) and *Laps' Suomen* (Child of Finland). By himself setting an example, he influenced the awakening of the art of composition in Finland, which some decades later was to become a factor in Finland's independence. It is with justification that Pacius is called 'the father of Finnish music'.

Maamme is the national anthem of the Republic of Finland, for which the audience always stands up. At celebrations in Finland, when sung by all those present, it is normal to sing two verses; on occasions abroad it is the custom to perform just one. On 6th December every year *Maamme* resounds through every Finnish home in honour of the anniversary of Finnish independence.

Tero-Pekka Henell

Dong-Suk Kang came to the attention of the public by winning the San Francisco Symphony and the Merriweather Post competitions in the U.S.A.. He now enjoys an international career including performances with major orchestras, at festivals and in solo recitals both in Europe and the U.S.A.. He has also won top prizes in the Montreal, Carl Flesch and Queen Elisabeth competitions among others. He has also recorded Nielsen's *Violin Concerto* and the remainder of Sibelius's shorter concert pieces for violin and orchestra with the Gothenburg Symphony Orchestra for BIS.

Lahti is a town with approximately 100,000 inhabitants 60 miles north of the Finnish capital, Helsinki; it is a modern centre for sports, culture, trade and industry. The Lahti area is cut through by mighty glacial ridges and Lake Vesijärvi, as beautiful in the winter as it is in the summer, contributes a charming aspect to the city's appearance. Lahti's international sports centre is one of the world's finest skiing and ski-jumping venues, and the city's successful football team Kuusysi is also known internationally. Each year in August the Lahti International Organ Week takes place — one of the most renowned organ festivals in the world. The city is also known on account of the international Poster Biennale and the Mukkula international authors' conference.

The **Lahti Symphony Orchestra** was founded in 1949 to maintain the traditions of the orchestra established in 1910 by the society Lahti Friends of Music. In recent years the orchestra has developed into one of the most notable in the Nordic countries under the direction of its conductor Osmo Vänskä (chief guest conductor 1985-88, chief conductor 1988-1995); it has won the renowned Gramophone Award and other international accolades for its recording of the original version of the Sibelius *Violin Concerto* (BIS-CD-500). As well as playing regularly in symphony concerts, opera performances and recordings, the orchestra has an extensive development programme for children's and youth music. The orchestra's own supporters' club 'Aplodit orkesterille' (Friends of the Lahti Symphony Orchestra), the first of its kind in Finland, has existed since 1991.

On previous CDs the orchestra played music by Crusell (BIS-CD-345) and by its composer in residence from 1992, Kalevi Aho (BIS-CD-396). A further CD contains opera arias with the bass Matti Salminen, and the orchestra's complete edition of Joonas Kokkonen's orchestral music (BIS-CD-468, 485, 498, 508 and 528) is one of Finland's biggest recording projects. With this, its tenth BIS recording, the Lahti Symphony Orchestra would like to convey its warmest gratitude to Robert von Bahr, in appreciation of this outstanding collaboration.

The Lahti Symphony Orchestra presents weekly concerts in the Lahti Concert Hall (architects Heikki and Kaija Siren, 1954) and in the Ristinkirkko (Church of the Cross; Alvar Aalto, 1978); this church is also the venue for all the orchestra's

recordings. The orchestra also appears regularly in Helsinki and has performed at numerous festivals including the Helsinki Festival, the Helsinki Biennale (contemporary music) and the Lahti International Organ Week.

Osmo Vänskä (b.1953) belongs among the élite of Finland's young conductors of international repute. He studied conducting at the Sibelius Academy with Jorma Panula, qualifying in 1979. He has also studied privately in London and West Berlin and has taken part in Rafael Kubelík's master class in Lucerne. Osmo Vänskä is also active as a clarinettist: he studied the clarinet with Sven Lavela at the Sibelius Academy and in West Berlin as a pupil of Karl Leister. During the years 1971-77 he was principal clarinettist with the Turku Philharmonic Orchestra and from 1977-82 he was assistant principal clarinettist with the Helsinki Philharmonic Orchestra.

In 1982 Osmo Vänskä won the international Besançon Competition for young conductors, after which he has conducted the most important orchestras in Finland, Norway and Sweden. His international career has also blossomed rapidly outside the Nordic countries and he has worked for example in France, the Netherlands, Czechoslovakia, Estonia and Japan.

As an opera conductor he has appeared at the Savonlinna Opera Festival, at the Royal Opera in Stockholm and at the Finnish National Opera. He assumed the position of principal guest conductor of the Lahti Symphony Orchestra in autumn 1985; in autumn 1988 he took over as artistic director of the same orchestra. He appears on 9 other BIS records.

Suomen musiikkielämä on kulkenut täyden vuosisadan Jean Sibeliuksen viitoittamalla tiellä. Mestarin ensimmäinen suuri orkesteriteos *Kullervo*-sinfonia esitettiin vuonna 1892, ja Suomi astui musiikin historiaan.

Lahden musiikkielämä on keskittynyt "Sibeliuksenkadulle" jo lähes neljä vuosikymmentä. Lahden Konserttitalo, kansainvälisesti tunnettujen suomalais-arkkitehtien Heikki ja Kaija Sirenin uljas luomus, valmistui Hevosmiehenkadun ja Tapionkadun kulmaan vuonna 1954. Mutta kaupunginিসien mielestä Konserttitalolle ei sopinut kulkea mitä tahansa katua pitkin. Kadut nimettiin uudelleen, ja Konserttitalo, Lahden kaupunginorkesteri ja konservatorio saivat osoitteen, josta voi olla ylpeä: Sibeliuksenkatu 8, Lahti.

Tällä levyllään Lahden kaupunginorkesteri haluaa juhlistaa Suomen 75-vuotista itsenäisyyttä ja kunnioittaa yhtä sen merkittävimmistä rakentajista, säveltäjä-mestari Jean Sibeliusa. Hänen elämäntyönsä on valaissut Suomen musiikki-elämän tietä koko maailmassa ja rohkaissut nuorempia säveltäjiä, joiden teoksia itsenäisen Suomen vuosikymmeniltä esitämme tällä levyllä Sibeliuksen musiikin rinnalla.

Samalla orkesteri haluaa kiittää Lahden kaupunkia rohkeasta tuesta, joka on mahdollistanut orkesterin kehityksen kansainvälisesti arvostetuksi soittajistoksi. Ilman Konserttitaloa ei olisi nykyisenlaista Lahden kaupunginorkesteria, ja Felix Krohnin *Odalisquen* esityksen omistamme sen säveltäjälle ja muille talon rakentajille, joiden ennakkoluulottomuus on tärkeältä osaltaan ollut nostamassa Lahtea yhdeksi Suomen ja Skandinavian merkittävimmistä musiikkikeskuksista.

Johan Julius Christian (Jean) Sibelius (1865-1957) saapui pienestä Hämeenlinnan kaupungista Helsinkiin vuonna 1885. Hän kirjoittautui yliopistoon opiskelemaan lakia ja lääketiedettä sekä musiikkiopistoon, jossa hän jatkoi Hämeenlinnassa alkaneita viulun- ja pianonsoiton sekä teorianopintojaan. Historian oikusta maan pääkaupunki oli vain muutama vuosi aiemmin tullut valmiiksi vastaanottamaan tulevan suurmieheensä. Vuonna 1882 oli Martin Wegelius perustanut musiikkiopiston (nykyinen Sibelius-Akatemia) ja kapellimestari Robert Kajanus sinfoniaorkesteria ylläpitävän Helsingin Orkesteriyhdistyksen (vuodesta 1895 Filharmonisen seuran orkesteri, nykyinen Helsingin

kaupunginorkesteri) sekä P.J. Hannikainen vuotta myöhemmin ensimmäisen suomenkielisen kuoron, mieskuoron Ylioppilaskunnan Laulajat (YL), jotka kaikkiaan saivat tärkeän osan säveltäjän elämässä. Eikä ollut kulunut viittäkään vuosikymmentä siitä, kun Helsingin yliopisto oli valinnut musiikinopettajakseen saksalaisen 26-vuotiaan muusikon Fredrik Paciuksen, jonka elämäntehtäväksi tuli Suomen, vuodesta 1809 Venäjän tsaarin alaisena olleen suuriruhtinaskunnan, pääkaupungin musiikkielämän järjestäminen.

Kullervo-sinfoniallaan (BIS-CD-313) Jean Sibelius ”astui suomalaisuuden palvelukseen”, kuten hänen appiukkonsa kenraali Järnefelt sanoi, ja *Ateenalaisten laulusta* (1899; BIS-CD-314) tuli suomalaisten vapauslaulu. Mutta *Finlandia*sta oli tuleva suomalaisuuden vertauskuva ja ennen pitkää myös itsenäisen Suomen symboli.

Vuoden 1899 alussa Venäjän tsaari Nikolai II antoi ”helmikuun manifestissaan” määräyksen Suomen itsehallinnon kiristämisestä, tavoitteenaan sen pikainen lopettaminen. Puoli miljoonaa suomalaista allekirjoitti vastalauseadressin, jota tsaari ei suostunut ottamaan vastaan. Vuoden aikana lakkautettiin yli kaksikymmentä sanomalehteä. Marraskuussa järjestettiin Sanomalehdistön päivä, salattuna tarkoituksenaan taistelevan lehdistön ja sananvapauden tukeminen. Ruotsalaisessa teatterissa järjestettyjen iltamien päänumero oli kuvaelmasarja Suomen kansan muinaisajasta. Sibelius sai säveltääkseen esityksen musiikin. Kuvaelmat saivat kiihkeän innostuneen vastaanoton, ja yleisessä hälinässä ei musiikkia juuri huomattu.

Vuoden 1900 maailmannäyttelyyn Pariisiin lähetettiin Suomea edustamaan suuri taiteilijajoukko, etunenässään Filharmonisen seuran orkesteri Kajanuksen johdolla sekä Jean Sibelius. Muutamaa kuukautta ennen lähtöä tuntematon ihailija ”herra X” oli vaatinut Sibeliusa kirjoittamaan orkesterille alkusoiton ensimmäiseen Pariisin-konserttiin ja nimeämään se *Finlandiaksi*. Sibelius muokkasi alkusoitoksi historiakuvaelmasarjansa kuudennen osan musiikin, joka sai nimekseen *Finlandia* — vaikka se venäläisten pelossa jouduttiinkin esittämään nimellä *La Patrie*. ”Herra X” osoittautui salaperäiseksi Axel Carpelaniksi, josta oli tuleva säveltäjän sydänystävä ja tukija.

Sibelius ei itse järin arvostanut *Finlandia*ansa, sillä hänen mielestään sen menestys vahingoitti hänen sinfonikon-mainettaan. Mutta mikään ei voinut estää sen vinhaa lentoa maailmalle, suomalaisuuden ja pian myös itsenäisen Suomen tasavallan symboliksi. Siitä on tehty satoja erilaisia sovituksia (etenkin Yhdysvalloissa) ja epäilemättä se onkin yksi taidemusiikin tunnetuimmista teoksista. Etenkin ankarina sotavuosina 1939-40 ja 1941-44 Suomen radiossa jatkuvasti soinut *Finlandia* auttoi koko kansakuntaa taistelussa, ja sillä on jatkuvasti paikka jokaisen suomalaisen sydämessä. *Finlandia* soi orkesteriteoksena tai sen hymniosa kuoroversiona (V.A. Koskenniemen sanoituksena) kaikissa suurissa juhlatilaisuuksissa, ja se esitetään perinteisesti myös Lahden kaupunginorkesterin Suomen itsenäisyyspäivän 6.12. juhlakonsertin päätösnumerona.

Einojuhani Rautavaaran (s. 1928), Sibelius-Akatemian sävellyksen professorin, omaperäisen sinfonikon, oopperasäveltäjän ja mystikon teos *Cantus arcticus*, konsertto linnuille ja orkesterille, on uuden suomalaisen musiikin klassikko. Se syntyi Oulun yliopiston, Suomen pohjoisimman, promootiojuhlaan vuonna 1972 ja se on omistettu Suomen silloiselle presidentille Urho Kekkokselle. Säveltäjät Sibeliukselta alkaen ovat luoneet runsaasti musiikkia, lähinnä kantaatteja, yliopistollisiin juhlatilaisuuksiin, mutta Rautavaara halusi omassa teoksessaan poiketa akateemisesta perinteestä. Hän lähti itse vaeltamaan nauhuri mukanaan pohjoisen soille ja haki arktisista linnuista konserttonsa solistit. Orkesterillaan hän maalasi karun pohjoisen luonnon koskettavan, toden ja epätoden rajamailla hämyisästi häilyvän tunnelman, jolle lintujen äänet nauhan metsän suhinassa luovat salaperäisen kontrapunktinsa, välillä tuttuina kurkina ja joutsenina, välillä tunnistamattomiksi muutettuina, joita taas orkesterin vasket imitoivat omilla kurjenhuudoillaan. Esitysohjeeksi teoksen alkuun Rautavaara kirjoitti: ”Ajatelkaa syksyä ja Tšaikovskia”.

Levytyksessä on käytetty säveltäjän uudistamaa ääninauhaa.

Vuonna 1916 Robert Kajanus johti **Väinö Raition** (1891-1945), parikymmenvuotiaan Helsingin musiikkiopiston (Sibelius-Akatemia) sävellyksenopiskelijan, ensimmäisen sävellyskonsertin, jonka menestys antoi odottaa suurta tulevaisuutta.

Opinnot Moskovassa ja Berliinissä toivat hänen musiikkinsa suomalaisuuteen kansainvälistä väritystä, ja uuden, rohkean tyylin airueksi tuli sävelrunoelma *Joutsenet*, jonka kantaesityksen Kajanus johti vuonna 1921. Teoksen mottona on Otto Mannisen herkkä runo, jonka Raitio kuvaa loisteliain värein.

Väinö Raitio toimi Viipurin musiikkiopiston opettajana vuosina 1926-32, minkä jälkeen hän siirtyi vapaaksi säveltäjäksi Helsinkiin. Sinfonisista runoista tuli hänen tuotantonsa keskeisiä teoksia, ja myöhemmällä iällään hän kirjoitti useita oopperoita.

Ui merta ne unten,
päin utuista rantaa.
Niit' aallot ne kantaa
kuin kuultoa luntien.

Pois, pois yli aavain
on polttava kaipuu.
Mut vain se, ken vaipuu,
se sävelet saa vain.

Mi helinä ikään
yl' ulapan hiipi?
Vain uupunut siipi,
vain mennyt ei mikään.

Vuonna 1952 sai ensi iltansa Erik Blombergin ohjaama elokuva *Valkoinen peura*, jonka eksoottinen kertomus Suomen Lapin erämaista sai suuren menestyksen. Suomessa elokuvasta tuli klassikko ja se palkittiin kolmessa kansainvälisessä kilpailussa, Cannes'ssa, Karlovy Varyssa ja Hollywoodissa. Koskettavaa kertomusta tuki harvinaisen tehokkaasti **Einar Englundin** (s. 1916) musiikki, joka elokuvan kahden muun Jussi-patsaan lisäksi sai omansa vuoden parhaana elokuva-musiikkina. Tuolloin Englund oli vakiinnuttanut asemansa paitsi pianistina, myös sinfonikkona, ja monille hänen uusi aluevaltauksensa oli yllätys. Tällä levyllä kuulemme säveltäjän muokkaaman sarjan elokuvamusiikistaan.

Valkoinen peura on kertomus Lapin vanhoista taruista ja armottomasta luonnosta. Se kertoo nuoresta lappalaistyöstä, joka maagisten taitojen avulla muuttuu kuutamossa valkoiseksi peuraksi. Tytön noituus puhkeaa vastoin hänen tahtoaan kunnes hän ryhtyy käyttämään tuhoavaa noitavoimaansa harkiten. Hän elää kaksoiselämää pimeydessä ja valossa, taiassa ja arjessa, noitana ja vaimona. Tyttö vapautuu kirouksestaan vasta kuolemassaan, tultuaan ammutuksi valkoisena peurana.

1920-luvun lopulla **Jean Sibelius** kamppaili kahdeksannen sinfoniansa luomistyössä. Välitöiksi syntyivät vuonna 1929 *Viisi luonnosta pianolle* opus 114 (BIS-CD-278), *Neljä kappaletta viululle ja pianolle* opus 115 ja *Kolme kappaletta viululle ja pianolle* opus 116. Todennäköisesti samana vuonna hän kirjoitti pientä *Sarjaa viululle ja orkesterille*. Sen sävellystarkoituksesta ei ole tietoa, mutta ehkä mestari halusi välillä pakoon sinfoniaa ja kirjoittaa mielessä pyörineille pikku melodioille musiikillisen ympäristön. Viululle ei enää opuksien 115 ja 116 tavoin riittänyt pianosäestys, vaan tunnelma vaati jousiorkesteria. Kopisti sai kolmiosaisen sarjan puhtaaksikirjoitettavaksi, ilman teoksen ja osien nimiä.

Säveltäjä on itse vetänyt yli ensimmäisen osan alusta kopistin kirjoittaman ”Jean Sibelius, op. 117” ja kirjoittanut tilalle oman nimikirjoituksensa ja ”op. 117 No I” mustekynällä, ja toisen ja kolmannen osan alkuun musteella nimikirjoituksensa ja lyijykynällä ”op. 117 No 2” ja ”Op. 117 No 3”. Liekö hän näin ajatellut, että osat voidaan esittää myös erillisinä? Kopistin partituuriin hän on kirjoittanut ohuesti lyijykynällä teoksen nimeksi ensin ”Suite for violin solo with accomp. of String-orchestra”, sitten pyyhkinyt sen yli ja muuttanut samalla kynällä muotoon ”Suite / Violin solo with accomp. of String-orchestra”. (”Sarja / Viulusoolo jousiorkesterin säestämänä”.) Osien nimiksi hän on kirjoittanut samalla kynällä ”I / Country-scenery” (”Maalaisnäkyä”), ”II / Evening in spring” (”Kevätilla”; nimeksi on ensin kirjoitettu ”Serenade”, mutta se on pyyhitty pois) ja ”III / In the summer” (”Kesällä”). Nimikirjoitukset ovat käsialan perusteella 1930-luvun alusta. On outoa, että Sibelius on antanut nimet englanniksi, joka ei suinkaan ollut hänen vahva kielensä. Hän lienee kuitenkin nimennyt osat itse ilman ulkopuolista apua, sillä hän ei käytä vakiintunutta tapaa kirjoittaa otsikon nimisanat suurella alku-

kirjaimella ja yhdyssanojen muodossakin on epätarkkuuksia. Voi kysyä, onko hänellä ollut kielivalinnan takana jo tietty aikomus teoksen esittämiseksi.

Todennäköisempi syy englannin käyttöön lieenee, että hän tarjosi säilyneen kirje-luonnoksen mukaan opukset 114-117 keväällä 1929 kustantaja Carl Fischerille ostettaviksi. Fischer kieltäytyi kunniaista, minkä jälkeen Sibelius kirjoitti paksulla lyijykynällä käsikirjoituspartituuriinsa "Skizz. Omarbetas!" ("Luonnos. Muokattava!"). Kopistin partituurin etusivulle hän on kirjoittanut raskaalla kädellä, lyijykynällä, selvästi pikaistuksissa: "!Får ej publiceras" ("!Ei saa julkaista"). Käsiala vaikuttaa vanhemman miehen kirjoitukselta, samoin kuin kopistin partituurin lukuisat, epäselvät muutokset. Onko Sibelius palannut teokseen vanhemmilla päivillään? Joka tapauksessa Sibelius-tutkimus on nimennyt *Sarjan* opus 117 luonnokseksi, ilmeisesti käsikirjoituksen huomautuksen perusteella. 1980-luvulla löydetty kopistin partituuri on kuitenkin täydellinen, ja teos on kaikin puolin esityskelpoinen.

Se, että Sibelius on korjaillut teostaan ilmeisesti kauan säveltämisen jälkeen osoittanee, että hänellä on ollut vakaa aikomus saattaa se valmiiksi — olisiko hänen mielessään ollut jopa ajatus täydentää se neliosaiseksi "Vuodenajoiksi"? (Toinen osahan on kevään serenadi, kolmas kesäkuvaus; jos ensimmäinen kuvaisi talvea, jää vain syksy puuttumaan.) Mutta miksi mestari ei vanhoilla päivilläänkään esityttänyt teosta? Oliko *Sarjan* viehättävä salonkityyli liian kaukana *seitsemännestä sinfoniasta* (BIS-CD-311), *Myrskystä* (BIS-CD-448) ja *Tapiolasta* (BIS-CD-312), pitikö hän sitä sopimattomana "viimeisenä opuksena" vai eikö hän halunnut antaa sitä viimeisenä orkesteriteoksenaan maailmalle, joka odotti suurta kahdeksatta sinfoniaa?

Salaperäinen "Järvenpään hiljaisuus" alkoi vuonna 1931. *Sarjan* partituuri ei häipynyt Ainolan piipusta savuna taivaisiin 40-luvun "suurissa polttajaisissa". Samalla tavoin säilyi myös *viulukonserton* alkuperäisversion (BIS-CD-500) käsikirjoitus.

Sarja opus 117 on viehättävä maalaishenkinen teos, jonka sävelkieli muistuttaa niin varhaisempia *humoreskeja* (BIS-CD-472) kuin hänen vuoden 1929 opuksiaan. Sibelius ei koskaan kuullut sitä itse. Lahden kaupunginorkesteri kantaesitti sen

Sibeliuksen suvun ystävällisellä luvalla mestarin 125-vuotissyntymäpäivän juhla-konsertissa 8.12.1990 Osmo Vänskän johdolla, solistinaan John Storgårds. Myös tämän ensilevytyksen on mahdollistanut Sibeliuksen suvun lupa, josta orkesteri esittää lämpimimmän kiitoksensa.

Felix Krohnin (1896-1963), nimi kuuluu olennaisesti niin Lahden kaupungin-orkesterin, konservatorion kuin Konserttitalonkin historiaan. Hän suoritti sävellyksdiplomin Helsingin musiikkiopistossa (Sibelius-Akatemia) vuonna 1919, jatkoi opintojaan Berliinissä ja siirtyi sitten Suomen toiseksi suurimman kaupungin Viipurin musiikkiopiston opettajaksi. Toimittuaan välillä diplomaattina ja ravintolajohtajana hän palasi musiikkiopistoon rehtoriksi ja joutui johtamaan myös opistonsa siirtymisen sodan aikana luovutetusta Viipurista Lahteen. Lahden musiikkiopiston (konservatorion) rehtorina hän oli vuoteen 1963 ja Lahden orkesterin johtajana koko 1940-luvun. Vuonna 1954 valmistunut Lahden Konserttitalo oli hänen elämäntyönsä täyttymys, sillä Sibeliuksenkatu 8:sta saivat kotinsa sekä Lahden musiikkiopisto (konservatorio) että Lahden kaupunginorkesteri.

Felix Krohnin usean sadan teoksen sävellystuotanto painottuu kamari-, laulu- ja kuoromusiikkiin. *Odalisque*-teoksen hän sävelsi pianolle vuonna 1924; orkesteri-sovituksen on tehnyt suomalainen kapellimestari Leo Funtek, joka parhaiten tunnetaan Musorgskin *Näyttelykuvien* loisteliaasta orkestroinnista (BIS-CD-325). *Odalisque* on turkkilainen haaremitanssijatar, joka esiintyy suluttaaninsa edessä. Liikkeet ovat aluksi rauhallisia, vähitellen rytmi kiihtyy ja kiihtyy kunnes *Odalisque* hiljaa pyörähtää silkiverhon taakse ja katsoja jää haukkomaan henkeään.

Kuvatkoon **Uuno Klamin** (1900-1961) mainio orkesterirondo *Pyöräilijä* tällä levyllä vertauskuvallisesti Lahden ja koko Suomen kiihkeää innostusta liikuntaan ja urheiluun. Tämä orkesterimusiikin mestarin vähemmän tunnettu teos palkittiin vuoden 1946 Suomen Suurkisojen sävellyskilpailussa ja se on esitetty mm. Helsingin Olympialaisten yhteydessä vuonna 1952. Musiikki on Klamia omimillaan; juron, hiljaisen säveltäjän reipasta ja vetävää musiikki-iloittehua, jossa

kuuluu aito suomalaisuus pariisilaisella pippurilla maustettuna — Klamihan oli maaseututaustastaan huolimatta kansainvälisimpiä säveltäjiämme, ja hän opiskeli Sibeliuksen Akatemian jälkeen 20-luvulla Pariisissa Schmittin ja lyhyen aikaa peräti Ravelin oppilaana. Suurkisojen kilpailuun Klammi lähetti teoksensa nimimerkillä Pedaali, joka tietenkin kelpaa niin pianistin kuin pyöräilijänkin tunnustukseksi.

Jo pelkkä *Porilaisten marssin* nimen mainitseminen suo suomalaiselle silkan tunne-elämyksen — niin kuin *Finlandian*kin. Marssi soitetaan (tai lauletaan) voiton hetkellä, ja vaikka sen kansallisrunoilija Runebergin kirjoittamissa sanoissa ollaankin menneiden taistelujen tuoksinassa, soi se nykyään rauhan ajan voittojen merkiksi. *Porilaisten marssi* on Suomen puolustusvoimain kunnia- ja paraatimarssi sekä puolustusvoimain ylipäällikön eli Tasavallan presidentin juhlararssi, joka soitetaan aina hänen saapuessaan viralliseen tilaisuuteen; se kuunnellaan silloin seisten, ja soitto päättyy, kun presidentti on asettunut paikalleen. Suomalaisille rakkain tilanne sen kuulemiseen on kuitenkin olympiavoittojen jälkeen: kun Suomi on saanut voiton olympiakisoissa, niin radiossa kuin televisiossa soitetaan välittömästi *Porilaisten marssi* kotikatsomoiden ilokyyneitten säestykseksi.

Porilaisten marssi ei kuitenkaan ole suomalaista alkuperää. Sen alkujuret lienevät joko vanhassa ranskalaisessa kontratanssissa tai englantilaisessa marssissa. Pohjoiseen kulkeutuneena marssi on 1700-luvun lopulla ollut silloisessa muodossaan ruotsalaisena armeijan juhlararssina ja maan tunnetuin säveltäjä Carl Mikael Bellman nappasi sen epistolansa 51 sävelmäksi. Ruotsista marssi kantautui myös valtakunnan itäläidalle Suomeen, jolloin Viaporiin (Suomenlinnaan) sijoitetun Leskikuningattaren henkivartiorykmentin kapellimestari Christian Fredrik Kress sävelsi siihen nykyisen kolmannen taitteen. Pian marssi levisi sotilaskäytössä ja vuonna 1860 Runebergin runoiltua siihen tekstin, myös mieskuoroversiona Paciuksen sovituksena. Se, miksi marssi on nimetty Porin kaupungin mukaan, on jäänyt epäselväksi. Sinfoniaorkesterin esittämänä *Porilaisten marssi* soi Robert Kajanusen (1856-1933), suomalaisen orkesterielämän kehittäjän, Sibeliuksen ystävän ja ”hovikapellimestarin” sovituksena. Lahdessa sen esittäminen orkesterin Suomalaisen työn juhlan eli Vapunpäivän matineassa on jo perinne.

Lahden kaupunginorkesteri omistaa esityksensä kaikille lahtelaisille olympiavoittajille, joiden saavutukset kannustavat kaupunkia vuoden 2006 Olympialaisten talvikisojen isäntäehdokkaana.

Friedrich (Fredrik) Pacius (1809-1891) sävelsi vuonna 1848 J.L. Runebergin ruotsinkielisen runon *Vårt land* (**Maamme**, suomennos Paavo Cajander), ja laulu saavutti heti valtaisan suosion ylioppilaiden esitettyä sen 13.5. ensin epävirallisesti Helsingin Pitkälläsillalla ja sitten virallisesti Floran (Kukan) päivän juhlassaan Toukolan kentällä kaupungin laidalla. Jo tuolloin *Maamme*-laulu sai merkittävän aseman, ja Suomen itsenäistyttyä 6.12.1917 siitä tuli kansallislaulu, vaikkei virallista asetusta siitä ole koskaan annettu. Laulusta on tehty lukuisia eri sovituksia; tämän tunnetuimman orkesteriversion on tehnyt Robert Kajanus. Runebergin runosta tunnetaan ainakin kaksitoista eri sävellystä, joista ensimmäisen teki runoilija itse.

Fredrik Pacius, Hampurissa syntynyt viulisti, säveltäjä ja kapellimestari pestattiin 19-vuotiaana Tukholman Kuninkaallisen Hoviorkesterin viulunsoittajaksi, josta hänet vuonna 1835 kiinnitettiin Helsingin yliopiston musiikinopettajaksi. Energinen muusikko järjesti Helsingin musiikkielämän uuteen uskoon, johti orkesteria ja perusti kuoroja. Hän sävelsi ensimmäisen suomalaisen oopperan *Kung Karls Jakt* (Kaarle-kuninkaan metsästys, 1852; Topeliuksen tekstiin) ja kirjoitti useita kansallisaarteistoon kuuluvia lauluja (*Suomen laulu*, *Sotilaspoika*, *Laps' Suomen*). Hän innosti esimerkillään heräävää suomalaista säveltaidetta, joka muutaman vuosikymmenen kuluttua oli kannustamassa Suomen itsenäisyyteen. Paciusta kutsutaankin oikeutetusti ”Suomen musiikin isäksi”.

Maamme on Suomen tasavallan kansallislaulu, joka aina kuunnellaan seisten. Kotimaisissa juhlissa, läsnäolijoiden yhtyessä lauluun, esitetään tavallisesti kaksi säkeistöä; ulkomaisissa tilaisuuksissa on tapana esittää vain yksi säkeistö. Joka vuosi joulukuun kuudentana *Maamme*-laulu kaikuu kaikissa kodeissa itsenäisen Suomen kunniaksi.

Tero-Pekka Henell

Dong-Suk Kang tuli suuren yleisön tietoisuuteen voitettuaan San Francisco- ja Merriweather Post-kilpailut Yhdysvalloissa. Hän voi nyt nauttia kansainvälisestä urasta, joka käsittää muiden lisäksi huomattavia festivaali- ja sooloesiintymisiä sekä Euroopassa, että Yhdysvalloissa, sekä myös yhteistyötä tunnetuimpien orkestereiden kanssa. Sitten on hän myös voittanut palkintoja Montreal-, Carl Flesch- ja Kuningatar Elisabeth-kilpailuissa. BIS-levy-yhtiölle hän on Göteborgin sinfoniaorkesterin kanssa aiemmin levyttänyt Nielsenin *viulukonserton* ja Sibeliuksen lyhyempiä kappaleita viululle ja orkesterille.

Lahti on n. 100 000 asukkaan moderni urheilun, kulttuurin, teollisuuden ja kaupan keskus 100 km pohjoiseen Helsingistä. Lahtea halkaisevat jääkaudella syntyneet mahtavat harjut, ja viehättävän vivahteensa kaupunkikuvaan antaa sekä kesällä että talvella kaunis Vesijärvi. Lahden kansainvälinen urheilukeskus on maailman hienoimpia hiihdon ja mäkihypyn areenoita, ja jalkapallon mestarijoukkue Kuusysi on tunnettu myös kansainvälisillä kentillä. Joka vuosi elokuussa järjestetään Lahden kansainvälinen Urkuviikko, joka on yksi tunnetuimmista urkufestivaaleista. Kaupunki tunnetaan myös kansainvälisestä Juliste-biennalestaan ja Mukkulan kansainvälisestä kirjailijakokouksesta.

Lahden kaupunginorkesteri perustettiin vuonna 1949 vaalimaan vuonna 1910 toimintansa aloittaneen Lahden Musiikinystävien orkesterin perinteitä. Viime vuosina orkesteri on noussut kapellimestari Osmo Vänskän (päävierailija 1985-88, taiteellinen johtaja 1988-1995) johdolla yhdeksi Pohjoismaiden merkittävimmistä, kuuluisimpana saavutuksenaan Gramophone Awardin ja muita kansainvälisiä tunnustuksia saanut Sibeliuksen *viulukonserton* alkuperäisversion ensilevytys (BIS-CD-500). Säännöllisen konsertti-, ooppera- ja levytystoiminnan lisäksi orkesterilla on laaja lasten ja nuorison musiikkikasvatusohjelma. Suomen ensimmäinen orkesterin oma ystävähdistys Aplodit Orkesterille ry on toiminut vuodesta 1991.

Aiemmillä levyillään orkesteri esittää Crusellin (BIS-CD-345) ja vuodesta 1992 orkesterin säveltäjänä toimineen Kalevi Ahon musiikkia (BIS-CD-396) sekä ooppera-aarioita yhdessä bassolaulaja Matti Salmisen kanssa (BIS-CD-520); orkesterin ensimmäisen kunniajäsenen Joonas Kokkosen orkesterimusiikin kokonaislevytys (BIS-CD-468, 485, 498, 508, 528) on yksi Suomen suurimpia

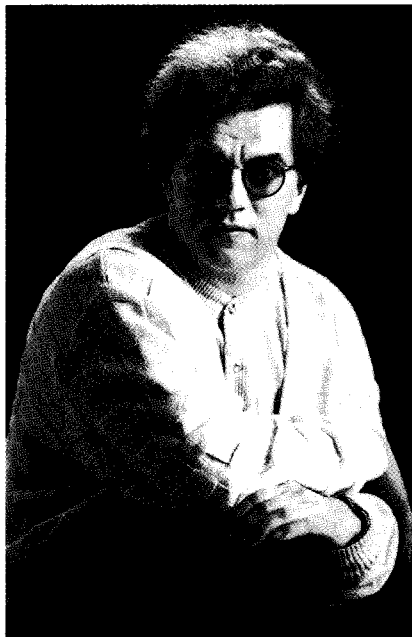
levyhankkeita. Tämän kymmenennen BIS-levynsä myötä Lahden kaupunginorkesteri haluaa välittää Robert von Bahrille lämpimimmän kiitoksensa erinomaisesta yhteistyöstä!

Lahden kaupunginorkesteri konsertoi viikoittain Lahden Konserttitalossa (arkkitehdit Heikki ja Kaija Siren, 1954) ja Ristinkirkossa (Alvar Aalto, 1978), jossa tehdään kaikki levytykset. Orkesteri esiintyy säännöllisesti myös Helsingissä, ja se on konsertoinut useilla festivaaleilla, mm. Helsingin Juhlaviikoilla, nyky-musiikin Helsinki Biennalessa sekä Lahden kansainvälisellä Urkuviikolla.

Osmo Vänskä (s. 1953) kuuluu maamme nuorten kansainvälisten kapellimestareiden huippukaartiin. Hän opiskeli orkesterinjohtoa Sibelius-Akatemiassa Jorma Panulan johdolla ja suoritti kapellimestaritutkinnon vuonna 1979. Hän on lisäksi opiskellut yksityisesti Lontoossa ja Länsi-Berliinissä sekä osallistunut Rafael Kubelikin mestarikurssiin Luzernissa. Osmo Vänskä on myös taitava klarinetisti. Hän opiskeli klarinetinsoittoa Sibelius-Akatemiassa Sven Lavelan johdolla sekä Länsi-Berliinissä opettajanaan Karl Leister. Vuosina 1971-77 hän toimi Turun kaupunginorkesterin klarinetin äänenjohtajana sekä 1977-82 varaäänenjohtajana Helsingin kaupunginorkesterissa.

Vuonna 1982 Osmo Vänskä voitti Besançonin kansainvälisen nuorten kapellimestarien kilpailun, minkä jälkeen hän on johtanut säännöllisesti Suomen, Norjan ja Ruotsin suurempia orkestereita. Hänen kansainvälinen uransa on kehittynyt nopeasti myös Skandinavian ulkopuolelle ja hän on työskennellyt mm. Ranskassa, Hollannissa, Tšekkoslovakiassa, Virossa ja Japanissa.

Oopperakapellimestarina Osmo Vänskä on esiintynyt Savonlinnan Oopperajuhlilla, Tukholman Kuninkaallisessa Oopperassa ja Suomen Kansallisoopperassa. Lahden kaupunginorkesterin päävierailijaksi Osmo Vänskä kutsuttiin syksystä 1985 alkaen. Syksyllä 1988 hän aloitti työnsä orkesterimme taiteellisena johtajana. Tämä on hänen yhdeksäs BIS-levytyksensä.

Osmo Vänskä

Dong-Suk Kang